

Riina

30 v., osatyökykyinen, yhden alle kouluikäisen sijoitetun lapsen yksinhuoltaja, harrastan kitaransoittoa.

Lapsuudessa oireilin paljon keskittymisvaikeuksissa, jotka vaikuttivat koulussa oloon. Monen eri psykologin toimesta epäiltiin ADHD:ta, mutta lääkäri ei koskaan asettanut diagnoosia ja jatkuvien muuttojen takia hoitosuhde katkesi usein. Koulunkäynnin hankaloiduttua koulukiusaamisen ja keskittymishäiriön takia rupesin käyttämään päihteitä. Päihteitä rupesin käyttämään 6–7 lk välissä kesällä. Huostaanotto tehtiin 7–8 luokalla.

Koulukodista päästyäni jatkoin päihteiden käyttöä. Jouduin asunnottomaksi opintojen keskeydyttyä ja opintotukien/opiskelija asunto-oikeuksien katkaisemisen jälkeen vain 18-vuotiaana. Asuntojonot olivat pitkiä ja eikä sieltä pystytty vastaamaan riittävän nopeasti tarpeisiini. Muutin vanhemman miehen luokse, joka hyväksikäytti mua taloudellisesti ja oli väkivaltainen. Välillä nukuin rappukäytävässä. Asunnottomuutta kesti 1,5 vuotta ja päihteidenkäyttöä jatkui reilu 10 vuotta, kunnes lopetin fyysisen kunnon romahdettua 2018. Sairastuin kroonistuneesta c-hepatiitista krooniseen väsymysoireyhtymään. Olen ollut toimeentulotuella ja työtön käytännössä koko aikuisikäni, pieniä työrupeamia huomioimatta. Olen aina uupunut helposti töistä ja kaikesta tekemisestä.

Menetin hyväksikäytön seurauksena luottotietoni: luottotietojen takia en saa terveystalveta laskulle yksityisiltä: Hampaita on jouduttu poistamaan pitkien julkisten hammashoitojonojen takia, hampaiden mentyä kuolioon. Pakolliset muutot, julkisten liikenteiden takkuaminen ja sairastumiset vaikeuttivat ajanvarauksille pääsyä. Elämässä on muutoksia, joihin ei voi vaikuttaa ja jotka vaikuttavat vastaanotoille pääsyä, joihin on ennestään pitkät hoitojonot.

Muuttaminen väkivallan uhan takia oli ollut toistuvaa, usein kolmekin kertaa vuodessa. Muuttaminen on kallista, eikä sitä huomioida kokonaan etuuksissa. Yhdestä muutosta taloudellinen toipuminen voi kestää useita kuukausia. Väkivallan uhka on aiheuttanut myös lyhyitä kodittomuuspätkiä.

Vuonna 2018 vuokrasin asunnon, joka paljastui homeasunnoksi. Jouduin heittämään homeiden tartuttamat tavarat pois, lähes kaiken. Aloitin taas kaiken alusta, 28-vuotiaana mulla oli vain patja, tyyny ja peitto millä nukkua. Olen ostanut vähäisestä toimeentulotuesta pikkuhiljaa uusia kalusteita, koska kalustehankintoja ei huomioida toimeentulotuesta, ei edes ehkäisevässä toimeentulotuesta. Vain ihmiset, jotka ovat olleet pitkään asunnottomana tai vankilassa, huomioidaan.

Nyt 2023, 30-vuotiaana mulla on omat peruskalusteet, sänky, sohva, pöytä ja tuolit, tv-taso ja telkkari. Mattoja ei ole vielä ollut varaa ostaa ja ikkunoissa on vain yhdet verhot. Nyt kuitenkin osa-aikaisesti työssäkäyvänä mulla on ollut mahdollisuus ostaa jotain pieniä kodin välttämättömiä hankintoja, kiitos työttömyysturvan suojaosan. Mulla on myös ollut mahdollisuus hankkia vaatteita. Oli aikoja, jolloin mulla ei ollut varaa muihin vaatteisiin kuin leggingseihin ja t-paitaan tai pitkähihaisiin, ja niillä mentiin kesät talvet. Pikkarit sain joskus kaverilta ja sukat ei olleet ehjiä koskaan.

Mitä pitäisi tehdä?

Työmarkkinatuen suojaosuus voisi kattaa terveystalveluja, mihin julkiselta ei saa hoitoa ajoissa tai ollenkaan. Sillä voisi myös hankkia kodin välttämättömiä tarvikkeita ja vaatteita. Pitkäaikaisesti toimeentulotuella elävillä voisi olla korotettu suojaosuus. Hoitamattomat terveysongelmat lisäävät työkyvyttömyyttä ja poissaoloja koulusta, julkisen terveydenhoitojonot ovat pitkiä, eivätkä takaa hoitoa.

Kelan linjaukset pitäisi olla kaikille samat. Kela eriarvoistaa. Opiskellessani kokemusasiantuntijaksi kaveri, joka on täysin työkykyinen, sai korvaukset matkoista kouluun, minä en, vaikka olin niihin oikeutettu. Sai sosiaalihuollosta myös maksusitoumuksen läppäriin opiskelua varten, minä en.

Lähtökohtaisesti oletus on, että ihminen on täysipäiväisesti työkykyinen, ja siinä mennään hieman vikaan. Meille työkyvyttömille tai osin työkykyisille pitäisi tarjota ilmaisia tai kunnan maksamia kursseja, jossa voisimme kouluttautua niin, että koulutuksella voisi oppia elättämään itseään eri tavoin, itselle sopivalla tavalla. Tällä tavoin voitaisiin vähentää työttömyyttä. Kurssit on kalliita, niihin ei ole varaa.